

सूरज कुलकर्णी, डॉ. रामप्रसाद गायकवाड

उन्हाळी तीळ लागवडीचे नियोजन

तीळ पीक विविध प्रकारच्या जमिनीत येत असले तरी सुपीक व उत्तम निचरा असलेल्या मध्यम ते भारी जमिनीत पिकाची वाढ चांगली होते. वाळूमिश्रित पोपट्याच्या जमिनीत पुरेसा ओलावा असल्यास पिकाची चांगली वाढ होते. जमिनीचा सामू जवळपास ५.५ ते ८.५ इतका असावा. तिळाची चांगली उगवण होण्यासाठी किमान १५ अंश सेल्सिअस तापमान आवश्यक असते. तसेच कायिक वाढीसाठी २५ ते २७ अंश सेल्सिअस तापमान आवश्यक असते. तीळ पिकाच्या फूल आणि फळधारणेसाठी २६ ते ३२ अंश सेल्सिअस तापमान उत्तम मानले जाते. तापमान ४० अंश सेल्सिअसपेक्षा जास्त झाल्यास फुलगाळ होण्याची शक्यता असते. पीक प्रकाशाच्या कालावधीला संवेदनशील असते. प्रकाशाचा कालावधी जास्त असल्यास बियाण्यातील तेलाचे प्रमाण वाढते, तर प्रथिनांचे कमी होते.

तिळाचे मूळ हे सोटमूळ या प्रकारचे असल्यामुळे ते ६० ते ९० सें.मी. खोल जाते. त्याला बुंध्याजवळ तंतुमय मुळे फुटून जमिनीवर पसरतात. तिळाचे बियाणे बारीक असल्यामुळे जमीन चांगली घुसघुसोत पण चरोल थरात थोडीशी टणक अशी तयार करावी. त्यामुळे तिळाची उगवण जोमाने होण्यास मदत होते. म्हणून तीळ पिकासाठी जमिनीची मशागत करताना नांगट करू नये. एक ते दोन वेळा कुळवाच्या पाळ्या देऊन शेवटच्या पाळीनंतर किंवा पेरणीपूर्वी फळी फिरवावी. जमीन तयार करताना चांगले कुजलेले शेणखत जमिनीत मिसळावे. थंडीचे प्रमाण कमी झाल्यानंतर साधारणतः १५ जानेवारी ते १५ फेब्रुवारीपर्यंत तीळ पिकाची पेरणी करता येते. पेरणीला उशीर झाल्यास पीक तयार झाल्यानंतर कापणीच्या वेळी मॉन्सूनपूर्व पावसात सापडण्याची

शक्यता असते. पेरणीपूर्वी प्रति किलो बियाणास कार्बेन्डाझिम ३ ग्रॅम किंवा ट्रायकोडर्मा ४ ग्रॅम या जैविक बुरशीनाशकांची बीजप्रक्रिया करावी. यामुळे जमिनीतून उन्हाळीच्या रोगांना आळा बसून बियाणाची उगवण चांगली होते.

- पेरणीच्या पद्धतीचा थेट परिणाम तिळाच्या उत्पादनावर होतो. पेरणीसाठी उत्तम प्रतीचे २.५ ते ३ किलो प्रति हेक्टर बियाणे वापरावे. पेरणी ३० सेंमी किंवा ४५ सेंमी अंतरावर पाहरीने करावी. पाहरीने पेरणी करत असताना बारीक वाळू किंवा चाळून घेतलेले गांडूळ खत किंवा शेणखतात मिसळून बियाणे पेरवे. म्हणजे बी दाट न पडता एकसारख्या अंतरावर एकसारख्या प्रमाणात पडेल. बी २.५ सेंमी पेक्षा जास्त खोलीवर पडल्यास उगवणीवर विपरीत परिणाम होतो. त्यासाठी पेरणी योग्य खोलीवर करणे अत्यंत आवश्यक आहे.
- तीळ पिकात विरळणी करणे अत्यंत आवश्यक आहे. पेरणीनंतर ८ ते १० दिवसांनी पहिली व गरज असल्यास १५ ते २० दिवसांनी दुसरी विरळणी करावी. उत्तम वाढ व जास्त उत्पादनासाठी हेक्टरी सुमारे २.२ लाख रोपे आवश्यक आहेत. पेरणी ४५ सें.मी. अंतरावर असल्यास रोपांतील अंतर १० सें.मी. ठेवावे. तर ३० सें.मी. अंतरावर पेरणी असल्यास रोपांतील अंतर १५ सें.मी. ठेवावे.
- तिळाचे पीक सुरुवातीला फार हळू वाढते. रोपावस्थेत हे पीक अत्यंत नाजूक असून पिकाबरोबर वाढणाऱ्या तणांबरोबर पाणी, अन्नद्रव्यांसाठी स्पर्धाक्षम असते. त्यामुळे सुरुवातीच्या काळात तण नियंत्रण करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी पेरणीनंतर १५ ते २० दिवसांनी

उन्हाळी तीळ पिकाची पेरणी वेळेत पूर्ण करावी.

- पहिली कोळपणी व निंदणी करावी. तर ३० ते ३५ दिवसांनी दुसरी कोळपणी करावी. खोल आंतरमशागत टाळावी, कारण तंतुमुळे वरच्या थरात असतात. गरजेनुसार निंदणी करून पीक तणविरहित ठेवावे. सुरुवातीच्या एक महिन्याच्या काळात पीक तणविरहित राहिले याची काळजी घ्यावी.
- शेवटच्या कुळवणीवेळी हेक्टरी ५ टन चांगले कुजलेले शेणखत किंवा कंपोस्ट खत जमिनीत चांगले मिसळून घ्यावे. पेरणीच्या वेळी हेक्टरी २५ किलो नत्र व २५ किलो स्फुरद घ्यावे. पेरणीनंतर ३ आठवड्यांनी नत्राचा अर्धा हॅसा २५ किलो नत्र देऊन पाणी घ्यावे. जमिनीत सूक्ष्म अन्नद्रव्यांची कमतरता असल्यास, पेरणीच्या वेळी हेक्टरी २० किलो गंधक किंवा झिंक घ्यावे. अधिक उत्पादनासाठी पीक फुलोऱ्यात आणि बोंडे वाढीच्या

- अवस्थेत असताना, युरिया (२ टक्के) २० ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणे फवारणी करावी.
- तीळ पीक पाण्यासाठी फारच संवेदनशील असते. तिळाचे पीक हे पाण्याचा ताण सहन करणारे असले तरी उन्हाळी हंगामात पाण्याचा ताण पडू देऊ नये. उन्हाळी पिकास आवश्यकतेनुसार पेरणीपूर्वी व पेरणीनंतर तावडतोब तसेच उगवणीनंतर जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे १२ ते १५ दिवसांनी ओलित करावे. तीळ पिकास जमिनीच्या मगदुरानुसार सरासरी ५ ते ६ पाण्याच्या पाळ्या पुरेसा होतात. फुलोऱ्यास सुरुवात होताना व बोंड्या भरताना ताण पडल्यास संरक्षित ओलित घ्यावे. मात्र जास्त सिंचन हे वजन, उतार, तेल उताऱ्यात घट व विविध बुरशीजन्य रोगास कारणीभूत ठरते.

खोल्या जाहिराती

श्रीलंका / श्रीलंका

२२३ + १ जी
३२३ + १ जी
५२३ + १ जी
१०२३ + १ जी

जमीनविषयक

जमीन विक्री

शेत जमीन विकणे आहे. ९६ गुंटे मु. घाणेगडवाडी, ता. वैभववाडी जि. सिंधुदुर्ग. संपर्क : मो. ९९२१२४९८०

जलसिंचन

वा आरवेल्स

डॉ. ई.ए.पाटील अंग्रो चॉटर इंजिनियरिंग पुणे, संपाजोन्नगर. यावफुल जर्मन मशिनबंदी शेतात, प्लॉटमध्ये नवीन विहीर, बोआवेल्स साठी पूजल शोयन मो. : 9850371413.

नोकरीविषयक

नोव्हरी देणे

Reqd. Lab Incharge (Male) M.Sc. / B.Sc. Chemistry NPK & Micro Fertilizers Testing. Exp. 1-2 year Adiraj Agro Industries, Kapurthol Tal- Bhor, Dist-Pune Ph.9604184482

याचवर्गासाठी नियंत्रण यंत्र प्रकाशाच्या जाहिरातीमधील पत्रक जाहिरातदामाने दिल्यास यत्ना घ्यावे. वेळो वेळो जाते.

सुधारित वाण

वाण	कालावधी (दिवस)	उत्पादन (किलो/हेक्टर)	वैशिष्ट्ये
फुले पूर्णा (जे. एल.टी. ४०८-२)	८४ ते ९७	७०० ते ८००	पांढरे टपोरे दाणे, तेलाचे प्रमाण जास्त (४९ टक्के), मूळ व खोड कुजव्या रोगास साधारण प्रतिकारक, उन्हाळी हंगामासाठी शिफारस.
पिकेवी-पन्टी-११	८५ ते ९०	६०० ते ७००	मध्यम कालावधीत अधिक उत्पादनक्षम, तेलाचे प्रमाण जास्त, करपा रोगास व बोंड पोखरणान्या अळीस मध्यम प्रतिकारक, उन्हाळी हंगामासाठी शिफारस.
एकेटी-१०१	९० ते ९५	७५० ते ८००	दाण्याचा रंग पांढरा, मध्यम कालावधीत अधिक उत्पादनक्षम, तेलाचे प्रमाण ४८ ते ४९ टक्के
टी. एल. टी. १०	८७ ते ९७	७०० ते ८००	पांढरा टपोरा दाणा, मध्यम कालावधीत अधिक उत्पादनक्षम, तेलाचे प्रमाण जास्त, मराठवाडा व लगतच्या विदर्भ विभागातील क्षेत्राकरिता रब्बी आणि उन्हाळी हंगामासाठी शिफारस.
फुले तीळ नं.१	९० ते ९५	५०० ते ६००	पांढरा टपोरा दाणा, अर्ध रब्बी हंगाम सोडून संपूर्ण महाराष्ट्रासाठी शिफारस.
तापी (जे.एल.टी.७)	८० ते ८५	६०० ते ७००	पांढरा दाणा, अधिक उत्पादनक्षमता, खानदेश व मराठवाड्यातील जालना व छत्रपती संभाजीनगर जिल्हातील क्षेत्रासाठी शिफारस.
पद्मा (जे. एल.टी.२६)	७२ ते ७८	६५० ते ७५०	फिककट तपकिरी दाण्याचा रंग, लवकर येणारी व दुबार पीक लागवडीस योग्य जळगाव, धुळे, बुलडाणा व अकोला जिल्हातील तिळाचे क्षेत्र.
एकेटी-६४	९० ते ९५	५०० ते ६००	करपा रोगास प्रतिकारक.

- सूरज कुलकर्णी ९४०४२४७९५९ (पीएचडी संशोधक, कृषी वनस्पतिशास्त्र विभाग, महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी, जि. नगर)